

2010D20977

Binnen de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat hebben de fracties van het de PvdA, de SP, de VVD en GroenLinks de behoefte om enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Verkeer en Waterstaat inzake de extra Transportraad op 4 mei 2010.

De voorzitter van de commissie,
H. Jager

De adjunct-griffier van de commissie,
L. Tijdink

Algemeen

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de inzet van de minister voor de informele Transportraad van 4 mei aanstaande, die als onderwerp heeft de sluiting van het luchtruim vanwege vulkaan. Deze leden willen de minister graag een aantal vragen stellen, die verderop in dit verslag zijn opgenomen.

De leden van de SP-fractie constateren dat de vulkaan heeft duidelijk gemaakt dat ook de luchtvaart kwetsbaar is. Deze leden zien dat een sluiting van het luchtruim van meerdere dagen voor veel mensen een persoonlijk drama is geweest en economische schade met zich heeft meegebracht. De leden van de SP-fractie is dan ook blij dat de Europese ministers hier over spreken om lessen te trekken voor de toekomst. Wel hebben deze leden nog een aantal vragen aan de minister over zijn optreden, over de economische gevolgen, over mogelijke staatssteun en over de reizigersrechten.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de extra ingelaste Transportraad op 4 mei aanstaande. Deze leden willen minister graag een aantal vragen stellen, die verderop in dit verslag zijn opgenomen.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat de veiligheid in het vliegverkeer altijd moet prevaleren boven de economische belangen van de sector en hebben de gang van zaken na de uitbarsting van de Eyjafjallajökull dan ook met argusogen bekeken. Deze leden kunnen weinig begrip opbrengen voor de toenemende kritiek die Schiphol en KLM hebben geuit op het vliegverbod, dat ingesteld is om de veiligheid van de passagiers, de bemanning en mensen op de grond te beschermen. Deze leden willen minister graag een aantal vragen stellen, die verderop in dit verslag zijn opgenomen.

De sluiting en heropening van het luchtruim

De leden van de PvdA-fractie vragen of het waar is dat het nieuwe Europese afwegingskader, op basis waarvan wordt afgewogen of wel of niet gevlogen mag worden bij de aanwezigheid van vulkaan in de lucht, in slechts enkele dagen tot stand is gekomen. Indien dat inderdaad zo is, vragen deze leden hoe zich dit verhoudt tot de tergend langzame besluitvorming met betrekking tot het FABEC (Functional Airspace Block Europe Central) en de Single European Sky.

De leden van de PvdA-fractie vragen tevens of het waar is dat de minister op donderdag 15 april zélf het besluit heeft genomen om het Nederlandse luchtruim te sluiten, en dat daaraan geen dwingende aanwijzing vanuit de Europese Unie (EU) ten grondslag lag. Indien dat inderdaad zo is, vragen zij hoe de demonstratieve borstklopperij van de minister in zijn persconferentie op maandag 19 april te verklaren is. En is het waar dat deze minister met de heropening van het Nederlandse luchtruim slechts ongedaan maakte wat hij zelf had aangericht, zoals ook bij de instelling en afschaffing van der vliegtaks?

De leden van de SP-fractie constateren dat de minister eerst het Nederlandse luchtruim gesloten heeft en zich daarbij verschool achter de EU. Deze leden hebben gezien dat de minister korte tijd later vooral veelvuldig in het nieuws te zien was met een pleidooi om het luchtruim weer te openen. Zij begrijpen dat dit een boodschap is die veel mensen aanspreekt, maar zijn vooral benieuwd op welke informatie de minister zich baseerde bij zijn plotselinge draai van voorstander van sluiting van het luchtruim tot tegenstander van deze sluiting. De leden van de SP-fractie vragen de minister om gedetailleerd aan te geven welke

adviezen hij in de desbetreffende dagen heeft ontvangen. Deze leden vragen hem tevens om uiteen te zetten hoe het beleid in andere landen, waaronder IJsland, was en wat zijn mening daarover is.

De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat een grondig onderzoek ingesteld moet worden naar aanleiding van de sluiting van het Europese luchtruim als gevolg van de uitbarsting van de Eyjafjallajökull op IJsland. Deze leden denken dat een onderzoek kan aantonen hoe alle actoren in deze situatie hebben gehandeld en welke maatregelen kunnen worden getroffen om in de toekomst te voorkomen dat een dergelijke situatie eventueel weer zou kunnen ontstaan. Zij zien met name graag de vraag beantwoord wie op welk moment in Nederland de besluiten heeft genomen inzake sluiting en heropening van het luchtruim; kan de minister hier duidelijkheid over verschaffen?

De leden van de GroenLinks-fractie kunnen zich niet aan de indruk onttrekken, dat de minister de suggestie heeft gewekt dat het vliegverbod is ingesteld op last van de Europese Unie, terwijl hij zelf de verantwoordelijkheid daarvoor draagt. Deze leden vragen de minister om nog eens exact uiteen te zetten hoe de verantwoordelijkheden tussen de Europese Commissie, Eurocontrol en de lidstaten in dat kader op dit moment geregeld zijn. De leden van de GroenLinks-fractie vragen tevens welke rol voor Europa de minister in dit kader voor de toekomst wenselijk acht. De leden van de GroenLinks-fractie hebben zich verbaasd over de uitspraak van de minister, dat het nota bene door hemzelf ingestelde vliegverbod «te rigide» was. Deze leden vragen waar de minister die uitspraak op baseerde en hoe hij die kwalificatie rijmt met het oordeel van zijn eigen Inspectie Verkeer en Waterstaat (IVW) op maandag 19 april dat het luchtruim nog steeds onveilig was, precies zoals de IVW al vier dagen volhield. De leden van de GroenLinks-fractie vragen tevens wat zijn pleidooi voor een flexibele aanpak precies behelst. Deelt de minister het standpunt van deze leden dat het streven naar minimalisering van de kans op een ongeluk tot aanvaardbare proporties altijd moet prevaleren boven de economische belangen van de sector, ongeacht de consequenties daarvan?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat de autoriteiten die bepalen of het luchtruim al dan niet veilig is, onder alle omstandigheden zelfstandig en los van de belangen van de luchtvaartsector moeten kunnen beslissen of er gevlogen kan worden. Deze leden vragen of de minister kan garanderen dat dat te allen tijde het geval blijft.

De luchtvaartmaatschappijen

De leden van de SP-fractie lezen in de brief van de minister dat de sluiting van het luchtruim tot hoge kosten heeft geleid. Deze leden vragen de minister dit te kwantificeren, door uiteen te zetten welke kosten de luchtvaartmaatschappijen door de sluiting van het luchtruim hebben gemaakt en hoe zich dat verhoudt tot de jaaromzet en winstcijfers van de luchtvaartmaatschappijen over de afgelopen jaren. Zij vragen de minister tevens uiteen te zetten hoe groot de positieve en de negatieve gevolgen zijn geweest voor het toerisme en voor congressen.

De leden van de SP-fractie constateren dat de luchtvaart al jaren een sector is die relatief weinig belastinglasten kent, maar dat er nu vanuit deze hoek toch een roep komt voor staatssteun. Deze leden vragen de minister hoe hij hierop reageert, en of hij bereid is om een relatie te leggen tussen de lage belastingen voor de luchtvaart en deze roep om staatssteun. Zij vragen de minister ook om uiteen te zetten welke relatie tussen de lage belastingen voor de luchtvaart en haar roep om staatssteun wat hem betreft wenselijk zou zijn.

Deze leden van de SP-fractie vragen tevens of de minister bereid is om juist nu in Europees kader stevig te pleiten voor een Europese heffing op kerosine, iets waar de Kamer via de motie Van Velzen (kamerstuk 29667, nr. 7 d.d. 14 december 2004) om verzocht heeft.

De leden van de SP-fractie vragen de minister verder om uiteen te zetten hoe hij staat tegenover de kwijtscheldingen die in de EU worden voorgesteld voor het betalen aan de verkeersleiding door de luchtvaartmaatschappijen. Deze leden vragen hoeveel geld dat de overheid zou kosten. Indien de minister positief staat tegenover genoemd voorstel, vragen zij tevens hij vindt dat deze ondernemers bij een tegenslag wel geholpen moeten worden, terwijl er momenteel massaal ondernemers in de problemen zitten die geen hulp van het Rijk krijgen.

De leden van de SP-fractie constateren dat, al met al, de minister de oren wel erg lijkt te hebben laten hangen naar de luchtvaartmaatschappijen. Deze leden vragen of de minister uiteen kan zetten waarom hij dit heeft gedaan, of dat hij bereid is dit beeld te ontcrachten.

De leden van de VVD-fractie constateren dat door de sluiting van het Europese luchtruim de Europese luchtvaartmaatschappijen en luchthavens geconfronteerd zijn met hoge kosten. Deze leden zijn van mening dat van staatssteun geen sprake mag zijn. Zij vragen zich af hoe de minister aankijkt tegen eventuele ondersteunende maatregelen, maatregelen die niet als staatssteun kunnen worden aangemerkt, en aan welke maatregelen de minister dan denkt. Zij vragen tevens hoe minister aankijkt tegen de oprichting van een Europees calamiteitenfonds.

Passagiersrechten

De leden van de PvdA-fractie vragen wat het standpunt van de minister is ten aanzien van de luchtvaartmaatschappijen die tijdens de vulkaan-crisis aankondigden twee weken niet te zullen vliegen. Deze leden vragen tevens naar het standpunt van de minister ten aanzien van de luchtvaartmaatschappijen die geen extra vluchten wilden uitvoeren en gestrande passagiers slechts een terugvliegdatum in de verdere toekomst aanboden, en daarmee eigenlijk hoopten dat de passagiers op een andere manier thuis zouden komen. Zij vragen of minister de mening deelt dat een dergelijke «zoek het zelf maar uit»-opstelling onwenselijk is, en welke sancties daartegen denkbaar zijn. Deze leden vragen verder of dit soort gevallen onder Europese verordening nr. 2004/261¹ vallen. En indien dat niet het geval is, vragen zij of de minister de mening deelt dat dat wel zo zou moeten zijn.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de Nederlandse ambassades worden ingezet om gestrande passagiers te helpen.

De leden van de SP-fractie constateren dat de EU verordening nr. 2004/261 heeft vastgesteld juist om reizigers te beschermen bij calamiteiten. Deze leden vragen hoe de minister in dit licht de uitspraak ziet van de KLM bij Netwerk op 22 april, waarin zij de mening uitsprak dat de verordening niet bedoeld is voor calamiteiten als de recente aswolk. Zij vragen tevens of de minister de KLM hier op heeft aangesproken.

De leden van de SP-fractie vragen of het waar is dat het ministerie van Verkeer en Waterstaat flink heeft overgewerkt om de interpretatie van de Europese regels te versoepelen. Indien dat waar is, vragen deze leden waarom dat is gebeurd en op wiens verzoek, en waar deze versoepelingen toe zouden moeten leiden. Zij vragen tevens of de minister de mening deelt dat er aangedrongen moet worden op het strikt nakomen van deze regels om de gedupeerde passagiers niet nog meer te duperen.

De leden van de SP-fractie constateren dat de verordening voorschrijft dat alle reizigers die gedupeerd zijn bij een annulering actief op de hoogte gebracht dienen te worden van hun rechten. Deze leden vragen de

¹ Europese verordening nr. 2004/261 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 295/91 van de Raad

minister om uiteen te zetten in hoeverre dat bij de recente aswolk is gebeurd en waarom de minister hier niet bij geholpen heeft door zelf (via de IVW) de pers te benaderen. De leden van de SP-fractie vragen ook of de minister bereid is goed in kaart te brengen in hoeverre luchtvaartmaatschappijen gestrande passagiers geholpen hebben bij het vinden van hotels en hen vergoeding voor hun telefoontjes en versnaperingen hebben aangeboden, en aan de hand daarvan lessen te trekken voor eventuele voorkomende gevallen in de toekomst. Deze leden vragen verder of alle gedupeerde reizigers ondertussen verzorging gekregen hebben, en indien dat niet het geval is, of de minister bereid is hen daar actief bij te helpen.

De leden van de VVD-fractie vragen welke mening de minister is toegedaan betreffende de handhaving van de passagiersrechten: betreft het in het geval van de recente aswolk bijzondere omstandigheden (overmacht) of is de minister van mening dat de luchtvaartmaatschappijen de verplichting hebben om compensatie te verstrekken aan gestrande reizigers?

De voorgestelde maatregelen in Europees kader

De leden van de PvdA-fractie vragen wat wordt bedoeld met «operationele beperkingen» op pagina 2 van uw brief, in het kader van het betrachteren van flexibiliteit in verband met de economische schade voor de luchtvaartmaatschappijen. Deze leden vragen of ervan uitgegaan kan worden dat daarmee niet bedoeld wordt, dat milieu- en geluidsnormen tijdelijk opgerekt gaan worden.

De leden van de PvdA-fractie vragen tevens of ervan uitgegaan kan worden dat er geen beperking komt van passagiersrechten, ook niet op het punt van de zorgplicht (overnachtingen en maaltijden) voor luchtvaartmaatschappijen.

De leden van de SP-fractie lezen dat de minister het in zijn brief heeft over het betrachteren van flexibiliteit bij de toepassing van Europese regels. Deze leden vragen de minister om uiteen te zetten wat voor flexibiliteit hier wordt bedoeld. Zij vragen of regels niet juist bedoeld zijn om in lastige tijden garanties te hebben en waarom de minister dan juist nu een noodzaak ziet voor flexibiliteit.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn er geen voorstander van ondersteunende maatregelen te treffen voor de luchtvaartsector om tegemoet te komen aan de door haar geleden schade door (wat de minister noemt) uitzonderlijke omstandigheden. Deze leden zijn van mening dat het in elke sector kan gebeuren dat de uitvoering van bedrijfsactiviteiten tijdelijk gehinderd wordt door het weer of de natuur, denk bijvoorbeeld aan de winterellende op het spoor of aan misoogsten van boeren. De leden van de GroenLinks-fractie zien dat als normale bedrijfsrisico's. Deze leden zijn van mening dat, zeker omdat de luchtvaartsector op geen enkele wijze belasting betaalt (er zit geen accijns op kerosine, geen BTW op tickets en de milieutax is alweer afgeschaft), deze sector net als elk ander bedrijf een buffer moet opbouwen om onverwachte omstandigheden het hoofd te kunnen bieden. Zij vragen de minister welke middelen hij denkt in te zullen zetten om de sector tegemoet te komen.

Single European Sky

De leden van de PvdA-fractie vragen of de vulkaan-crisis anders zou zijn verlopen als de Single European Sky al gerealiseerd was geweest. Indien dat inderdaad zo zou zijn, vragen deze leden op welke manier ze dan verlopen zou zijn. En indien dat niet zo zou zijn, waarom dan niet?

De leden van de PvdA-fractie vragen tevens of Single European Sky betekent dat uiteindelijk Eurocontrol de bevoegdheid krijgt over één enkel Europees luchtruim.

Overig

De leden van de PvdA-fractie vragen waar de brief blijft waarvan de minister op 20 april beloofde hem deze week naar de Kamer te zullen sturen.

Tot slot hebben de leden van de GroenLinks-fractie met belangstelling geconstateerd dat het, na enige aanloopproblemen, de ministers van transport, de Europese Commissie en Eurocontrol prima gelukt is via een videoconferentie overleg te hebben. Deze leden constateren dat het kennelijk ook onder lastige omstandigheden toch prima mogelijk is elkaar te vinden dankzij moderne communicatiemiddelen. Zij vragen wat de minister vindt van de suggestie om Europese ambtenaren en bewindslieden veel vaker via videoconferencing te laten overleggen, zoals in het bedrijfsleven steeds gebruikelijker wordt, zodat er veel minder gevlogen hoeft te worden en het klimaat kan worden ontzien.